

Toolbox interculturele hulpverlening

Hulpverleners die werken met onbedoeld zwangere vrouwen komen in aanraking met een grote diversiteit aan cliënten. Iedere onbedoeld zwangere vrouw heeft een eigen, unieke achtergrond die een rol speelt in haar besluitvormingsproces. Deze diversiteit kan ervoor zorgen dat hulpverleners in aanraking komen met andere opvattingen, normen en waarden, of andere manieren van communiceren. Een succesvolle werkrelatie tussen een hulpverlener en een cliënt komt echter het beste tot stand als zij elkaar begrijpen en vertrouwen. Tijdens deze vormen van interculturele hulpverlening is het daarom van belang dat hulpverleners cultuursensitief werken, waarbij zij aansluiten op de unieke leefwereld en behoeftes van de cliënt. In deze toolbox beschrijven we de belangrijkste componenten van cultuursensitief werken en dragen we concrete tools aan die hulpverleners kunnen inzetten tijdens deze vormen van interculturele hulpverlening.

5.1. Hoe kun je cultuursensitief werken?

Bij cultuursensitief werken is het belangrijk dat je probeert om begrip te hebben voor de denkbeelden van de cliënt en je hiervoor openstelt. De achtergrond en de leefwereld van de cliënt kunnen namelijk effect hebben op de zorgvraag. Als je hier een goed beeld van hebt kun je het hulpverleningstraject hier beter op laten aansluiten. De essentie van cultuursensitief werken bestaat daarom uit openheid, respect en sensitiviteit voor verscheidenheid (Hoffer, 2016).

Basiskennis van andere culturen, religies en levensbeschouwingen

Het is van belang dat een hulpverlener een basiskennis heeft van andere culturen, religies en levensbeschouwingen (Hoffer, 2016). Dit betekent dat je bijvoorbeeld kennis moet hebben van belangrijke normen, waarden, gebruiken en tradities van degene met wie je communiceert. Om deze kennis op te doen is het belangrijk dat je je verdiept in de culturele achtergrond van de cliënt en rekening houdt met cultuurgebonden gevoeligheden (Day et al., 2017). Bij cultuurgebonden gevoeligheden dien je bijvoorbeeld rekening te houden met in hoeverre een vrouw gewend is om over seksualiteit te praten, of in welke mate de veiligheid van een vrouw in het geding kan komen als bekend wordt dat zij onbedoeld zwanger is.

Focussen op de unieke leefwereld van de cliënt

De kennis van de culturele achtergrond van andere groepen is vaak gebaseerd op gegeneraliseerde ideeën, en soms zelfs vooroordelen. Ook binnen groepen in de samenleving kan een grote diversiteit zijn aan denkbeelden (Hoffer, 2016; Shadid, 2002). Verschillen tussen cliënten kunnen bijvoorbeeld beïnvloed worden door sociaal-demografische kenmerken, zoals leeftijd en opleidingsniveau. Cultuur is daarnaast zeer dynamisch, het verandert door de tijd en door omstandigheden. Het is daarom van belang om te kijken naar het individu en diens unieke kenmerken en leefwereld, in plaats van te denken in groepskenmerken (Hoffer, 2016). Hierdoor kun je bepaald gedrag of keuzes beter interpreteren en begrijpen.

Gebruik hiervoor de tool:

Culturele interview (zie § 1.1 en Bijlage 1)

Reflecteren op eigen opvattingen en denkbeelden

Om je als hulpverlener open te kunnen stellen voor de diversiteit in opvattingen en levensbeschouwingen van anderen, is het belangrijk dat je kunt reflecteren op je eigen achtergrond en denkbeelden. Dit noemt Hoffer (2016) culturele zelfreflectie. Communicatie met een cliënt bestaat uit tweerichtingsverkeer. Door te reflecteren op je eigen denkbeelden en opvattingen ben je beter in staat om te communiceren met de cliënt en mogelijke obstakels in de communicatie op te lossen. Tijdens interculturele hulpverlening kan het zijn dat je in aanraking komt met een cliënt wiens denkbeelden, normen en waarden erg verschillend zijn van je eigen denkbeelden. Als je goed op je eigen leefwereld kunt reflecteren, ben je beter in staat om mogelijke verschillen met de leefwereld van de cliënt te herkennen en het hulpverleningstraject hierop aan te passen.

Gebruik hiervoor de tool:

'Zelfreflectie – Werk jij diversiteitsproof?' (zie § 1.6)

Interculturele communicatie

Kennis van de leefwereld van de cliënt is van essentieel belang om de communicatie met deze cliënt goed te laten verlopen. De ervaringen die cliënten in hun leven hebben meegemaakt beïnvloeden de manier waarop zij de wereld, hun omgeving en hun problemen zien en hierover praten (Jensen, 2004). Cultuursensitief werken bestaat daarom ook voor een groot deel uit vaardigheden in interculturele communicatie. Interculturele communicatie kan moeizaam verlopen als een cliënt de Nederlandse taal niet goed beheerst. Bij de inzet van een tolk kunnen in de vertaling details wegvallen, of kan de emotie van de cliënt minder goed overkomen. Ook kunnen culturele verschillen ervoor zorgen dat een cliënt en een hulpverlener de betekenis van elkaars verbale en non-verbale communicatie minder goed begrijpen (Shadid, 2002). Met vaardigheden op het gebied van interculturele communicatie kun je miscommunicaties voorkomen en krijg je beter zicht krijgen op de hulpvraag van de cliënt.

Gebruik hiervoor de tools:

Voorlichtingsmateriaal (zie § 1.2)

TOPOI-model voor trainers (zie § 1.3)

Tips bij interculturele communicatie (zie § 1.4)

Do's en don'ts bij interculturele communicatie (zie § 1.5)

1.1 Culturele interview

Tijdens een hulpverleningstraject kun je in aanraking komen met cliënten die een andere culturele achtergrond en andere normen en waarden hebben. Om deze hulpverlening succesvol te laten verlopen is het belangrijk dat een cliënt zich begrepen en geaccepteerd voelt. Je moet in staat zijn om de opvattingen en het gedrag van een cliënt te begrijpen. Het culturele interview is een hulpmiddel dat je in kunt zetten om culturele aspecten en behoeftes zichtbaar te maken. Een belangrijk uitgangspunt hierbij is dat cliënten het meeste weten over hun eigen culturele achtergrond. Met behulp van het culturele interview krijg je een beter beeld van de hulpvraag van de cliënt. Daarnaast kun je kennis opdoen over mogelijke culturele verschillen om zo communicatieproblemen te voorkomen (Van Dijk et al., 2012).

Belangrijk: Het culturele interview kan alleen ingezet worden bij cliënten met een eerste generatie migratieachtergrond, die niet in Nederland geboren zijn. De vragen in het interview zijn niet geschikt voor cliënten met een migratieachtergrond die in Nederland geboren en opgegroeid zijn.

Introductie interview

Het culturele interview gaat van start met een korte introductie van het interview. In deze introductie beschrijf je het doel van het culturele interview. Je legt uit dat je een beter beeld wilt krijgen van de culturele achtergrond van de cliënt en van diens klachten. Tijdens het culturele interview vraag je een viertal aspecten uit: 1) culturele identiteit van het individu, 2) culturele verklaringen voor het probleem, 3) culturele factoren in de omgeving en 4) culturele elementen tussen cliënt en hulpverlener.¹

1. Culturele identiteit van het individu

Tijdens het culturele interview besteed je allereerst aandacht aan de culturele identiteit van de cliënt. De vragen die je tijdens dit onderdeel van het culturele interview stelt, brengen in kaart welke talen een cliënt spreekt en in hoeverre de cliënt de Nederlandse taal beheerst. Met behulp van deze vragen krijg je een beter beeld van het taalvermogen en het opleidingsniveau van de cliënt. Deze informatie is van belang om een goed beeld te krijgen van de communicatiemogelijkheden tussen jou en de cliënt. Zo kun je bijvoorbeeld besluiten om tijdens het hulpverleningstraject een tolk in te zetten. Vervolgens stel je een aantal vragen over de migratieachtergrond en culturele achtergrond van de cliënt. Met behulp van deze vragen krijgt de hulpverlener een beter beeld van de groep of cultuur waar de cliënt zich mee identificeert, de culturele aspecten die de cliënt belangrijk vindt en de relatie van de cliënt met andere groepen in de samenleving.

Voorbeeldvragen:

'Hoor je tot een bepaalde groep in jouw land die anders is dan andere groepen?'

'Horen jouw ouders bij dezelfde groep?'

---

¹We benoemen in deze paragraaf de aspecten van het culturele interview die het Kennisplatform Integratie en Samenleving heeft uitgewerkt:

https://www.wijkteamswerkenmetjeugd.nl/files/tool_files/kennisplatform_integratie_samenleving_-_het_culturele_interview.pdf

2. Culturele verklaringen voor het probleem

De vragen uit het tweede gedeelte van het culturele interview helpen je om de hulpvraag beter te begrijpen vanuit het perspectief van de cliënt. De vragen die je stelt, geven een beeld van de manier waarop de cliënt de problemen ervaart en welke oorzaken en gevolgen de cliënt hiervoor geeft. Daarnaast kunnen deze vragen naar boven brengen of er sprake is van schaamte of stigma rondom de problemen van de cliënt en wat de verwachtingen en ervaringen van de cliënt zijn met de hulpverlening.

Voorbeeldvraag:

'Hoe zouden mensen in het land waar je vandaan komt over jouw zwangerschap of voornemen tot afstand ter adoptie denken?'

3. Culturele factoren in de omgeving

Tijdens het derde gedeelte van het culturele interview staan de culturele factoren uit de omgeving van de cliënt centraal. Hierbij besteed je aandacht aan de relatie van de cliënt tot diens familie, zoals de rol die de cliënt binnen de familie speelt of de steun die de cliënt ontvangt van familieleden. Verder vraag je uit welke opvattingen de cliënt heeft over sociale rollen van, bijvoorbeeld, een man, vrouw, vader, moeder of kind. Daarnaast onderzoek je of religie een rol speelt in het leven van de cliënt en in de manier waarop de cliënt diens problemen beleeft. Ook bekijk je of de cliënt hoop of steun vindt in geloof.

Voorbeeldvraag:

'Is er iemand in je buurt of in je familie aan wie je advies of hulp vraagt?'

4. Culturele elementen tussen cliënt en hulpverlener

De laatste vragen uit het culturele interview gaan over de manier waarop de cliënt zich verhoudt tot de hulpverlener. Hierbij stel je vragen over de verwachtingen die de cliënt heeft van de hulpverlening en de mate van participatie van de cliënt zelf. Uit deze vragen kan bijvoorbeeld naar boven komen dat de cliënt moeite heeft met een hulpverlener die zich autoritair opstelt, of dat een cliënt het lastig vindt om eigen inbreng te bieden. Verder vraag je de cliënten of zij het belangrijk vinden om hulp te krijgen van een man of vrouw, of iemand van hun eigen culturele of religieuze achtergrond.

Voorbeeldvraag:

'Wat verwacht je van mij als hulpverlener?'

Afronding interview

Na afloop van het interview noteer je observaties die je tijdens het interview hebt gemaakt. Je kunt bijvoorbeeld iets hebben opgeschreven over de houding van de cliënt tijdens het interview, of er op bepaalde momenten emoties opspeelden, of hoe de communicatie tijdens het interview verliep. Verder schrijf je een korte samenvatting over de belangrijkste punten die tijdens het interview naar voren kwamen. Als de cliënt door een andere hulpverlener behandeld zal worden, kan degene die het culturele interview heeft afgenomen een aantal suggesties opschrijven. De informatie die uit het culturele interview naar voren komt kan je helpen om de begeleiding te personaliseren en op een zo goed mogelijke manier aan te sluiten op de leefwereld van de cliënt.

1.2 Voorlichtingsmateriaal

Deverlokundige.nl

De website 'deverlokundige.nl' biedt voorlichtingsmateriaal aan voor zwangere vrouwen. Je kunt deze films inzetten om voorlichting te geven aan vrouwen met een beperktere kennis van het gezondheidssysteem en geboortezorg in Nederland.

Voorlichtingsfilm 'Zwanger in Nederland'

www.youtube.com/watch?time_continue=6&v=e_q7lfaEngY&feature=emb_log

Voorlichtingsfilm 'Kraamzorg'

www.youtube.com/watch?v=0Dn0weSvftE

Voorlichtingsfilm 'Omgaan met weeën'

www.youtube.com/watch?v=hlbgzqw4_A&feature=emb_logo

Voorlichtingsfilm 'Gezond zwanger worden'

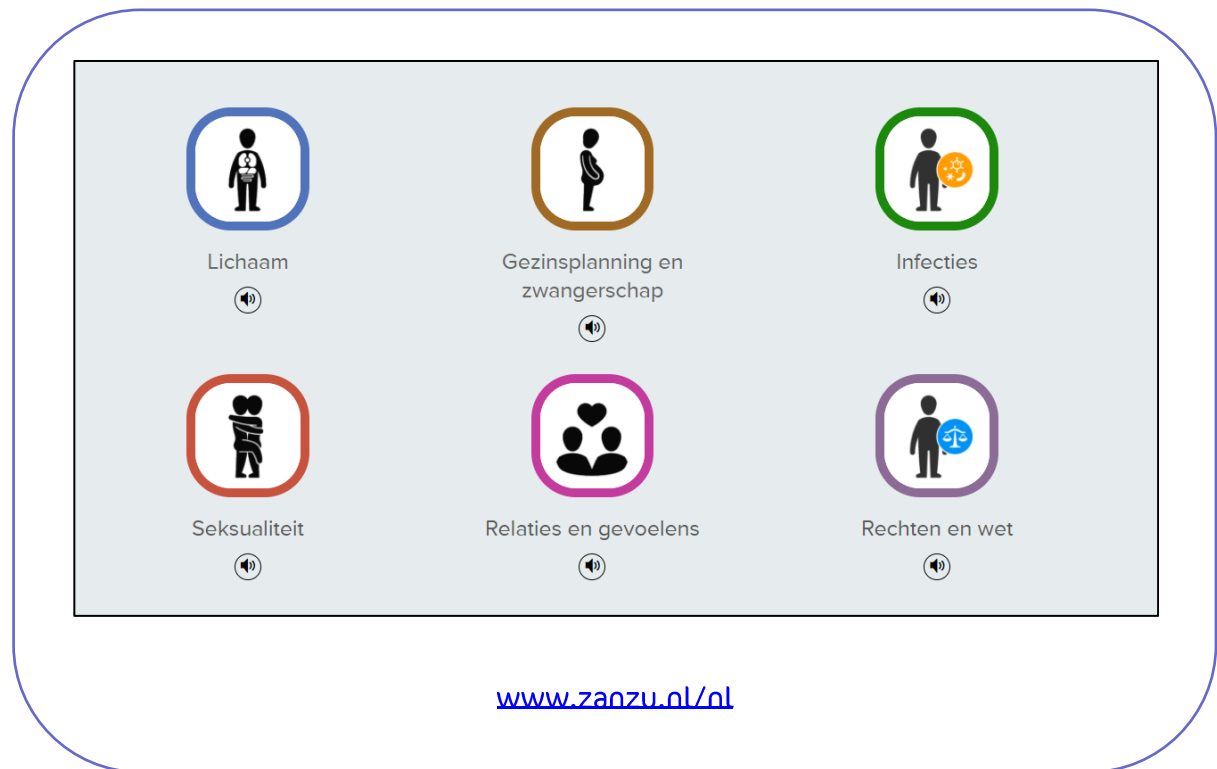
www.youtube.com/watch?time_continue=78&v=4USe9nXtR14&feature=emb_l

Zanzu.nl

Zanzu geeft op een snelle en eenvoudige wijze inzicht in alle aspecten van gezinsplanning en zwangerschap. Op de website van Zanzu vind je informatie over:

- Het lichaam
- Gezinsplanning en zwangerschap
- Infecties
- Seksualiteit
- Relaties en gevoelens
- Rechten en de wet

De informatie is beschikbaar in 16 verschillende talen, waaronder Pools, Tigrinya, Arabisch en Russisch. De hulpverlener kan de taal van de website veranderen naar de taal van de cliënt. Alle informatie op de website kan met één muisklik opgelezen worden in de taal van de cliënt.

1.3 TOPOI-model voor trainers

Het TOPOI-model is een tool die opleiders/trainers kunnen inzetten bij het geven van trainingen op het gebied van cultuursensitief werken.² De oefeningen uit het TOPOI-model dragen bij aan het verbeteren van de interculturele communicatie van de hulpverlener. Net als het culturele interview focust het TOPOI-model zich op de leefwereld van de cliënt als een individu. Het doel van het TOPOI-model is dat een hulpverlener zich zo veel mogelijk focust op de persoonlijke betekenisgeving van de cliënt. Hierbij is het van belang om de unieke eigenschappen van de cliënt centraal te stellen, in plaats van te kijken naar vermeende eigenschappen van een religieuze of culturele groep (Hoffman, 2003). Een hulpverlener kan de oefeningen uit het TOPOI-model voorafgaand aan een gesprek met een cliënt inzetten, of nadat er zich in een gesprek problemen hebben voorgedaan. Ook kan een hulpverlener zichzelf tijdens een gesprek met een cliënt vragen stellen uit het TOPOI-model.

Het TOPOI-model bestaat uit een aantal vragen die hulpverleners aan zichzelf kunnen stellen om te reflecteren op de aspecten waar zich problemen (kunnen) voordoen tijdens interculturele communicatie met een cliënt. Met behulp van deze vragen kunnen de hulpverleners hypothesen opstellen over waar de communicatie kan mislopen, of al misgelopen is. Vervolgens biedt het TOPOI-model een aantal interventies die deze problemen kunnen verhelpen. Het doel van het TOPOI-model is om zo veel mogelijk hypothesen op te stellen over problemen die zich tijdens de communicatie kunnen voordoen. Des te meer hypothesen er worden opgesteld, des te meer mogelijke interventies bedacht kunnen worden. Doordat het TOPOI-model een brede kijk heeft op communicatie, kunnen diverse (mogelijke) problemen geïdentificeerd worden.

Voorbeeldvragen en interventies

Analyse: Wat betekent lichaamstaal en non-verbale taal?

Interventie: Betekenissen onderzoeken of navragen.

Analyse: Wat betekent een invalshoek, belang of loyaliteit?

Interventie: De eigen zienswijze/logica toelichten.

Analyse: Voelt ieder zich gezien/erkend in zijn/haar motieven of beweegredenen?

Interventie: Onderzoeken wat de ander als erkenning ervaart.

---

² Hoffman (2003) schreef een 'toolkit' voor trainers die gebruik willen maken van het TOPOI-model. Het TOPOI-model kan gedownload worden op de website van JSO: <https://www.jso.nl/onze-opdrachten/topoi-model/>

1.4 Tips bij Interculturele communicatie

Pharos, een landelijk expertisecentrum voor het terugdringen van gezondheidsverschillen, heeft in samenwerking met de GGD GHOR een hand-out ontwikkeld met [algemene tips bij interculturele communicatie](https://crm.cvvede.nl/system/files/kennisbank/algemene_tips_interculturele_communicatie_pharos.pdf).³

Voorbeeldtips

Tip:

Vraag na of je goed begrepen bent en of je zelf dingen goed hebt begrepen.

Tip:

Vermijd negatieve vragen (Vond je dat niet leuk?) en dubbele ontkenningen (Ik zie daar nooit niemand). Deze kunnen misverstanden veroorzaken.

³https://crm.cvvede.nl/system/files/kennisbank/algemene_tips_interculturele_communicatie_pharos.pdf

1.5 Do's en Don'ts bij interculturele communicatie

Het Kennisplatform Integratie en Samenleving geeft een aantal algemene [Do's en Don'ts voor intercultureel communiceren](#).⁴

Do's

- Houd rekening met non-verbale communicatie (70% van de communicatie!). Deze is sterk cultuurgebonden (bijvoorbeeld afstand die je tot iemand houdt, iemand aanraken tijdens het spreken, iemand wel of niet aankijken, snelheid waarmee je spreekt, je intonatie, etc.).
- Denk goed na over welk medium je inzet om je boodschap over te brengen en over of die effectief is (persoonlijk gesprek, telefoon, e-mail, brief via de post).
- Wees minder direct dan gebruikelijk en neem tijd voor 'smalltalk'.
- Probeer meer te luisteren, samen te vatten en door te vragen (en minder te praten).
- Respecteer de verschillen.
- Erken de complexiteit van de situatie.
- Bouw aan zelfbewustzijn.
- Probeer steeds een flexibele opstelling te behouden.
- Stel open vragen.
- Geef gelegenheid om vragen te stellen.
- Schrijf afspraken duidelijk op voor de cliënt.
- Check of de cliënt het begrepen heeft (of het er mee eens is) door terug te vragen.
- Bij taalproblemen: praat duidelijk en langzaam, maak korte zinnen.
- Sluit af met de volgende zinnen:
  - Heeft u zich gehoord gevoeld?
  - Heeft u zich begrepen gevoeld?
  - Heb ik u kunnen helpen/doorverwijzen?

Don'ts

- In stereotypen denken.
- Hard praten.
- Vaktaal gebruiken.
- Typisch Nederlandse uitdrukkingen gebruiken.
- Op een directe wijze 'nee' zeggen.

⁴ https://www.wijkteamswerkenmetjeugd.nl/files/tool_files/kennisplatform_integratie_samenleving_-_intercultureel_communiceren.pdf

1.6 Zelfreflectie – werk jij diversiteitsproof?

De tool '[Werk jij diversiteitsproof?](https://www.wijkteamswerkenmetjeugd.nl/files/tool_files/kennisplatform_integratie_samenleving_-_werk_jij_diversiteitsproof.pdf)⁵ van het Kennisplatform Integratie en Samenleving is een handvat voor hulpverleners om te reflecteren op hun kennis, houding en vaardigheden bij het werken met personen met een migratieachtergrond.

Voorbeeldrichtlijnen

- Ik heb kennis van de wijze waarop de groep (waarschijnlijk) over taboeonderwerpen denkt.
- In mijn houding kan ik mijn eigen vooroordelen ter discussie stellen.
- Ik kan in mijn communicatie aansluiten bij die groep en hun belevingswereld.

---

⁵ https://www.wijkteamswerkenmetjeugd.nl/files/tool_files/kennisplatform_integratie_samenleving_-_werk_jij_diversiteitsproof.pdf

Bijlage 1: Culturele interview Fiom

Het culturele interview van Fiom⁶ kan alleen ingezet worden bij cliënten met een eerste generatie migratieachtergrond, die niet in Nederland geboren zijn. De vragen in het interview zijn niet geschikt voor cliënten met een migratieachtergrond die in Nederland geboren en opgegroeid zijn.

Introductie

Geef een korte uitleg wat het doel en de toonzetting is van het interview.

Naar Fiom komen mensen uit allerlei landen. In ieder land en iedere cultuur heeft iemand zijn eigen manier van leven. Dit merk je eigenlijk pas als je je eigen land verlaat en in een ander land gaat wonen. Mensen zien er anders uit, praten een andere taal, gedragen en uiten zich op een andere manier. Soms kun je het gevoel krijgen dat mensen je verkeerd begrijpen. Heb jij dat gevoel wel eens gehad?

Bij ja kort laten vertellen en daarna zeggen dat je dit verder bespreekt tijdens dit gesprek

---

Om elkaar beter te begrijpen is het nodig om meer te weten over waarin we verschillen en waarin we op elkaar lijken. Omdat we bij Fiom jou zo goed mogelijk willen helpen, is het van belang dat wij iets weten over wat jouw leefgewoontes zijn, hoe mensen met elkaar omgaan in jouw cultuur, en wat zwanger zijn betekent. Ik ga daar nu een paar vragen over stellen.

---

1. Culturele identiteit van de client

TAAL

- Wat is de taal waarmee je bent opgegroeid? Spreek je ook nog een andere taal?
- Welke taal spreek je nu thuis? (Indien van toepassing: met je man/vrouw? Met je kinderen? Met je vrienden?)
- Hoe goed vind je dat je Nederlands spreekt? (Als dat niet duidelijk is: als je op een schaal van 1 tot 10 aan zou moeten geven, welk cijfer geef je dan aan jezelf?)
- Kun je in het Nederlands goed uitleggen wat je bedoelt?

---

⁶ Deze versie van het culturele interview is gebaseerd op de 'Beknopte vragenlijst culturele interview' van Groen (2006).

ETNICITEIT

- Hoor je tot een bepaalde groep in jouw land die anders is dan de andere groepen? Horen jouw ouders bij diezelfde groep?
- Wat maakt deze groep anders dan de andere groepen? Welke gebruiken, opvattingen, positie in de samenleving?
- Hoe belangrijk is het voor jou om tot die groep te behoren?
- Heb je nu contact met mensen uit die groep?
Zo ja, hoe belangrijk is dat voor je?
Zo nee, zou je dat wel willen?
- Wat vind je het meest belangrijk aan jouw cultuur?
Bijvoorbeeld: eetgewoonten, respect, familie, feestdagen, eer
- Hoe vind je dat jouw cultuur verschilt van Nederlandse gewoontes en opvattingen?
- Vind je jezelf goed passen in Nederland? Ga je met Nederlanders om? Heb je Nederlandse vrienden of kennissen?

2. Culturele benadering van de zwangerschap/voornemen tot afstand ter adoptie

ZWANGERSCHAP/VOORNEMEN AFSTAND IN CULTUREEL PERSPECTIEF

- Je hebt over je zwangerschap/voornemen afstand verteld: hoe noem je de zwangerschap in jouw eigen taal?
- Hoe zouden mensen in het land waar je vandaan komt over jouw zwangerschap/voornemen tot afstand ter adoptie denken?
- Hoe zouden de mensen daar met jouw zwangerschap/voornemen tot afstand ter adoptie omgaan?
- Voor zover zij ervan afweten: voel je je begrepen door jouw familie en omgeving?
- Voel je je begrepen door hulpverleners hier?

3. Culturele factoren in de omgeving

FAMILIE

- Hoe zou je de relatie met je partner omschrijven? Praat je met haar/hem over jouw zwangerschap/voornemen afstand?
- Is er iemand in je buurt of in je familie aan wie je advies of hulp vraagt?
- Bij wie zocht je vroeger om advies of hulp?

GELOOF

- Ben je gelovig?
- Bid je? Ga je naar de kerk/moskee/synagoge?
- Is dat anders dan in jouw thuisland?
- Haal je steun uit je geloof? Hoe was dat vroeger?
- Is er iemand van je geloof die jou kan steunen in deze situatie?

4. Culturele elementen tussen cliënt en hulpverlener

- Wat verwacht je van mij als hulpverlener?
- Is het voor jou belangrijk dat de hulpverlener een man of een vrouw is?
- Is het voor jou belangrijk dat de hulpverlener dezelfde culturele of religieuze achtergrond heeft?

EINDE VAN HET INTERVIEW

Welke observaties je gemaakt tijdens het gesprek?

- Wat was de stemming van de cliënt voorafgaand aan, tijdens en na afloop van het culturele interview?
- Hoe reageerde zij/hij op de vragen?
- Bij welke vragen speelden er meer emoties?
- Wat waren de belangrijke momenten tijdens het interview?

Referenties

- Day, M., Bellaart, H., en Gilsing, R. (2017). *Jeugdteam Pelders- en Hoornseveld, Poelenburg in Zaandam. De meerwaarde van cultuursensitiviteit in geestelijke gezondheidszorg in het jeugdteam*. Utrecht: Verwey-Jonker Instituut. Opgehaald van: https://www.verwey-jonker.nl/wp-content/uploads/2020/07/215005-Jeugdteam-Zaandam_WEB-2.pdf
- Groen, S. (2006). *Beknopte vragenlijst culturele interview*. Haarlem: De Evenaar. Opgehaald van: <https://pgroenplaats.files.wordpress.com/2014/03/culture-interview-groen.pdf>
- Hoffer, C. (2016). Cultuursensitief werken in zorg en welzijn: een kwestie van kennis én houding. Retrieved from <https://www.corhoffer.nl/wp-content/uploads/2019/05/Artikel-CorHoffer-Epidemiologisch-Bulletin-dec-2016.pdf>
- Hoffman, E. (2003). Het TOPOI-model: een systeemtheoretische benadering van interculturele communicatie. *Onderwijs en gezondheidszorg*, 27(3), 176-181. doi:DOI 10.1007/BF03071309
- Jensen, I. (2004). The practice of intercultural communication. *Journal of Intercultural communication*, 6.
- Shadid, W. (2002). Culturele diversiteit en interculturele communicatie. *Waarden onder de meetlat: Het Europese waardenonderzoek in discussie, Tilburg: Damon*, 96.
- Van Dijk, R., Beijers, H., en Groen, S. (2012). *Het Culturele Interview - In gesprek met de hulpvrager over cultuur en context. Deel 2: Beschouwingen*. Utrecht: Pharos.